

EOC
EUROASIAN
ONLINE
CONFERENCES

ENGLAND CONFERENCE

**INTERNATIONAL CONFERENCE ON
MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND
EDUCATION**

Google Scholar

zenodo

OpenAIRE

doi digital object
identifier

eoconf.com - from 2024

INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION: a collection scientific works of the International scientific conference – London, England, 2026. Issue 6

Languages of publication: Uzbek, English, Russian, German, Italian, Spanish

The collection consists of scientific research of scientists, graduate students and students who took part in the International Scientific online conference «**INTERNATIONAL CONFERENCE ON MULTIDISCIPLINARY STUDIES AND EDUCATION**». Which took place in London 2026.

Conference proceedings are recommended for scientists and teachers in higher education establishments. They can be used in education, including the process of post - graduate teaching, preparation for obtain bachelors' and masters' degrees. The review of all articles was accomplished by experts, materials are according to authors copyright. The authors are responsible for content, researches results and errors.

INGLIZ VA O‘ZBEK TILLARIDA ONOMATOPIK BIRLIKLARNING FONOSEMANTIK TABIATI VA LINGVISTIK TALQINI

Kayumova Ozoda Baxrom qizi

O‘ZDJTU, 1-bosqich Mustaqil izlanuvchi

bakhramovnaozoda@gmail.com

Annotatsiya: Ushbu tezisdagi ingliz va o‘zbek tillarida onomatopik birliklarning fonosemantik tabiati hamda ularning lingvistik talqini qiyosiy jihatdan tahlil qilinadi. Onomatopik birliklar tovushga taqlid asosida shakllangan bo‘lib, ular fonetik shakl va semantik mazmun o‘rtasidagi motivatsiyalangan bog‘liqlikni ifodalaydi. Tadqiqotda onomatopik birliklarning fonologik tuzilishi, semantik kengayishi hamda pragmatik funksiyalari ko‘rib chiqiladi. Ingliz va o‘zbek tillaridagi onomatopik birliklar umumiy universal xususiyatlarga ega bo‘lsa-da, ularning ifodalanish shakllari va struktur xususiyatlari til tizimiga xos farqlar bilan belgilanadi. Natijalar onomatopiyaning kognitiv, semantik va pragmatik jihatdan murakkab lingvistik hodisa ekanligini ko‘rsatadi.

Kalit so‘zlar: onomatopiya, fonosemantika, lingvistik talqin, qiyosiy tahlil, semantik motivatsiya, ekspressivlik, tovushga taqlid

Abstract: This thesis analyzes the phonosemantic nature and linguistic interpretation of onomatopoeic units in English and Uzbek from a comparative perspective. Onomatopoeic units are formed through sound imitation and reflect a motivated relationship between phonetic form and semantic meaning. The study examines their phonological structure, semantic extension, and pragmatic functions. Although English and Uzbek onomatopoeic units share universal features, they differ in their structural realization due to language-specific phonological and cultural factors. The findings show that onomatopoeia is a complex linguistic phenomenon involving cognitive, semantic, and pragmatic dimensions.

Keywords: onomatopoeia, phonosemantics, linguistic interpretation, comparative analysis, semantic motivation, expressiveness, sound imitation

Аннотация: В данной статье рассматриваются фоносемантическая природа и лингвистическая интерпретация ономотопэтических единиц в английском и узбекском языках в сравнительном аспекте. Ономотопэтические единицы формируются на основе звукоподражания и отражают мотивированную связь между фонетической формой и семантическим значением. В исследовании анализируются их фонологическая структура, семантическое расширение и прагматические функции. Несмотря на наличие универсальных черт, английские и узбекские ономотопэтические единицы различаются по своей структуре, что обусловлено особенностями языковой системы и культурного восприятия. Результаты показывают, что ономотопия является сложным лингвистическим явлением, включающим когнитивные, семантические и прагматические аспекты.

Ключевые слова: оноματοпея, фоносемантика, лингвистическая интерпретация, сравнительный анализ, семантическая мотивация, экспрессивность, звукоподражание

Ushbu tezisda ingliz va o'zbek tillarida onomatopik birliklarning fonosemantik tabiati, ularning semantik motivatsiyasi hamda lingvistik talqini keng qamrovli nazariy va amaliy yondashuv asosida chuqur tahlil qilinadi. Onomatopik birliklar tilning universal hodisasi sifatida insonning eshitish idroki orqali real olamdagi tovushlarni lingvistik belgilar tizimiga aylantiruvchi maxsus leksik qatlam hisoblanadi. Ular til va voqelik o'rtasidagi bevosita ya'ni ikonik bog'liqlikni aks ettirishi bilan boshqa lisoniy birliklardan ajralib turadi.

Tadqiqotning nazariy asosini fonosemantika, semiotika, kognitiv lingvistika hamda qiyosiy-tipologik tilshunoslik konsepsiyalari tashkil etadi. Fonosemantik nuqtayi nazardan onomatopik birliklarda fonetik shakl-ifoda plani va semantik mazmun-ifodalanuvchi plani o'rtasida motivatsiyalangan bog'liqlik mavjud bo'lib, bu bog'liqlik tabiiy tovushlarning akustik xususiyatlarini nutq tovushlari orqali qayta kodlash jarayonida namoyon bo'ladi. Shu jihatdan taqlid so'zlar til tizimida ikonik belgilar sifatida qaraladi.

Ingliz va o'zbek tillaridagi onomatopik birliklar umumiy universal xususiyatga ega bo'lsa-da, ularning fonologik strukturasi, morfologik shakllanishi va semantik kengayishida muhim farqlar kuzatiladi. Ingliz tilida onomatopik birliklar ko'proq monosyllabic yoki qisqa fonetik shakllarda ifodalanadi: *buzz*, *hiss*, *bang*, *crack*, *splash*, *clap* kabi birliklar standart leksik tizimga yaqinlashgan bo'lib, ko'pincha fe'l yoki ot sifatida grammatiklashgan.

O'zbek tilida esa onomatopik birliklar ko'proq reduplikatsiya-takrorlanish va tovushiy imitativ shakllar orqali ifodalanadi: *taq-tuq*, *g'ir-g'ir*, *shildir-shildir*, *viz-viz*, *duk-duk*, *gumbur-gumbur* kabi birliklar fonosemantik jihatdan kuchli ekspressivlikka ega bo'lib, ular ko'pincha kontekstga bog'liq holda emotsional rang-baranglikni oshiradi. Bu farqlar har ikki tilning fonologik tizimi, bo'g'in tuzilishi, urg'u modeli hamda milliy lingvokognitiv tafakkur xususiyatlari bilan izohlanadi.

Fonosemantik tahlil shuni ko'rsatadiki, onomatopik birliklar faqat tovushni ifodalash bilan cheklanmaydi, balki ular semantik kengayish jarayoniga ham ega bo'lib, metaforik va metonimik ko'chishlar orqali yangi ma'nolarni hosil qiladi. Masalan, ingliz tilida *buzz* so'zi nafaqat hasharot tovushini, balki "shov-shuv, mish-mish" ma'nolarini ham anglatadi. O'zbek tilida ham *g'uvillash*, *g'o'ng'illash* kabi birliklar tovushdan tashqari psixologik holatlarni ifodalashga xizmat qiladi.

Pragmatik nuqtayi nazardan onomatopik birliklar nutqning ekspressivligi va emotsional ta'sirchanligini oshiruvchi muhim vosita sifatida namoyon bo'ladi. Ular badiiy matnlarda obrazlilikni kuchaytiradi, o'quvchida akustik tasavvur uyg'otadi hamda voqelikni jonli tasvirlashga xizmat qiladi. Ayniqsa, bolalar adabiyoti, folklor va reklama diskursida onomatopik birliklarning kommunikativ funksiyasi juda yuqori hisoblanadi.

Kognitiv yondashuv asosida onomatopik birliklar inson ongida tovushni idrok etish va uni lingvistik kodga aylantirish jarayonining mahsuli sifatida qaraladi. Bu jarayonda sensor tajriba, madaniy stereotiplar va tilning fonologik imkoniyatlari o'zaro ta'sirlashadi. Shu sababli har bir tilda onomatopik birliklar tizimi milliy-kognitiv model bilan chambarchas bog'liqdir.

Tadqiqotda qiyosiy-tavsifiy, struktur-semantik hamda lingvopragmatik tahlil metodlaridan foydalanilib, ingliz va o'zbek tillaridagi onomatopik birliklarning fonosemantik o'xshashlik va farqlari tizimli ravishda ochib beriladi. Shuningdek, ularning badiiy va nutqiy diskursdagi funksional imkoniyatlari ham tahlil qilinadi.

Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, onomatopik birliklar til tizimining periferik elementi emas, balki fonosemantik, kognitiv va pragmatik jihatdan faol ishlovchi murakkab lingvistik hodisa hisoblanadi. Ularni o'rganish tilning ichki semantik motivatsiya mexanizmlarini, inson idroki va til o'rtasidagi bog'liqlikni chuqurroq tushunishga imkon beradi.

References:

1. Jakobson R. Six Lectures on Sound and Meaning. – Cambridge: MIT Press, 1971.
2. Crystal D. The Cambridge Encyclopedia of Language. – Cambridge: Cambridge University Press, 2010.
3. Nöth W. Handbook of Semiotics. – Bloomington: Indiana University Press, 1990.
4. Раҳматуллаев Ш. Ҳозирги ўзбек адабий тили. – Тошкент: Ўқитувчи, 1992.
5. Усмонов Қ. Умумий тилшунослик. – Тошкент: Ўзбекистон, 2004.
6. Раҳматуллаев Ш. Ўзбек тили лексикологияси. – Тошкент: Ўқитувчи, 1989.
7. Crystal D. A Dictionary of Linguistics and Phonetics. – Oxford: Blackwell, 2008.

